



**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio II. Quænam sint diuisiones propriæ voluntarij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

§. V.

Virum concupiscentia, seu passio qualibet reddat actum inuoluntarium.

Nomine (concupiscentia) hic intelligitur vehemens aliqua passio desiderij, amoris, spei, doloris, odij, fugæ, iræ. Passio autem alia est antecedens, quæ non causatur per actum voluntatis liberæ, sed illum præuenit, alia consequens quæ causatur per actum voluntatis.

Ratio ergo dubitandi est primò, quia ubi minuitur cognitio, ibi minuitur voluntarium, sed proprium est passionum quando sunt vehementiores vt vim intellectum perturbent, ne veritatem perspiciat, & rectè possit de rebus iudicare, igitur passio etiam minuit voluntarium.

Secundò, certum est quod passio reddit hominem seruum & libertatem eius imminuit: hoc autem efficere non potest, nisi minuendo voluntarium, ergo per passionem actus redditur minus voluntarius.

Tertiò, vehemens aliqua passio excusat interdum à peccato, quod efficere non potest nisi minuendo voluntarium.

Dico sexrò, concupiscentia & passio quælibet quamuis minuat libertatis usum, semper tamen auger voluntarium in actu qui fit ex passione. Ratio est quia tunc actus magis est voluntarius, quando fit cum cognitione magis intensâ circa obiectum, & cum actu voluntatis magis intenso, sed quod fit ex aliqua concupiscentia fit cum cognitione magis intensa: quia passio efficit vt magis cognoscatur obiectum sub ratione boni, & minus sub ratione mali, passio enim applicat intellectum & voluntatem ad obiectum quod prosequitur, actus ergo magis est voluntarius: sed est minus liber, quia tunc libertas voluntatis minuitur, quando indifferentia obiecti minus cognoscitur, tunc autem crescit voluntarium quando indifferentia obiecti minus proponitur, quia voluntatis actus tunc est intensior, ergo quo magis augetur voluntarium, eo sæpè magis minuitur libertas. Vnde,

Tota ratio dubitandi solum probat passione libertatem imminui, non probat imminui rationem voluntarij.

SECTIO II.

Quenam sint diuisiones præcipue Voluntarij.

Expositâ propriâ ratione actus Voluntarij & inuoluntarij, venio ad quasdam species præcipuas Voluntarij quarum notitia maximum in moralibus usum habet. Prima est diuisio in necessarium, & liberum. Secunda, in formale & virtuale. Tertia, in directum & indirectum. Quarta, in voluntarium efficax & inefficax. De tribus prioribus pauca dicam, de quarta commodior alibi sermo erit.

§. I.

Prima Voluntarij diuisio in Necessarium, & Liberum.

Voluntarium aliud habet indifferentiam agendi, & non agendi, diciturque liberum: aliud indifferentiam talem non habet, vocaturque necessarium. Quam voluntarij diuisionem lumine ipso naturæ notam multipliciter impugnant recentiores Sectarij, hoc in primis volentes, nullum actum esse voluntarium, qui non sit liber. Illud autem solum esse necessarium, quod est violentum aut coactum, quem

errorem apertissimè conuincam quæstione sequenti. Nunc de proposita & receptissima diuisione voluntarij.

Ratio dubitandi est primò, quia sponte ac sine coactione, agere non videtur esse aliud quàm agere liberè, vt videtur satis apertè innuere Augustinus lib. 3. de libero arbitrio cap. 3. *Quidquid fit quando volumus, & non fit quando nolimus, liberum est, si vero cum volumus, non fiat, vel si nolimus fiat, non est liberum, quia non est in nostra potestate.*

Secundò, diuisio illa voluntarij in necessarium & liberum, nec est diuisio generis in species, quia liberum & necessarium duo tantum accidentia sunt actus voluntarij, cum dicant tantum cognitionem indifferentem & necessariam: neque diuisio est subiecti in accidentia, quia liberum & necessarium dicuntur esse duæ species voluntarij.

Tertiò, vel liberum est perfectius necessariò, vel est imperfectius, non primum, alioqui amor beatificus imò & diuinus esset imperfectior amore viatorum; non secundum, quia sic operatio bruti esset perfectior operatione hominis.

Dico primò, actus voluntarius rectè diuiditur vniuersum loquendo in necessarium, & liberum, tanquam genus in veras species.

Primam partem post Aristotelem asserunt omnes Philosophi, & Theologi omnes post S. Thomam, cum Scripturis, Concilijs, & Patribus omnes Catholici, vt demonstabo postea fusiùs. Nunc dicere satis sit doctrinam illam quæ asserit quod voluntarium omne, sit liberum, esse Lutheri, Caluini, Bucerij, Bezae, damnatam in Tridentino sess. 6. c. 5. & can. 4. ac 5. Deinde à Pio V. & Gregorio XIII. in decretis contra Michaelèm Baium, vt videas quibus è fontibus noua illa doctrina prodeat, quam S. Thom. quæst. 6. de malo. Iamdiu pronunciauit hæreticam, quia per eam tota tollitur ratio meriti, & demeriti: contrariam Fidei, per quam subuertuntur etiam omnia principia Philosophiæ moralis, imò & luminis naturalis, ex quo solo. Argumentor secundò, quia si omne spontaneum liberum est, nihil est quod belluis, quod pueris, quod amentibus vera negetur libertas, atque verum meritum & demeritum, Deus se ipsum liberè amabit, productiones ad intra erunt liberæ, sicut amor etiam beatificus. A priori ergo ratio est, quia liberum illud est, vt postea conuincam, quod fit à voluntate indifferente ad agendum vel non agendum, id est quæ tunc cum agit potest non agere; sed omne spontaneum non est huiusmodi, ergo non omne spontaneum est liberum. Sed hæc postea.

Secunda pars quod diuisio hæc non sit diuisio subiecti in accidentia, sed generis in species, probatur, quia illud est verum genus quod prædicatur quidditatiuè de pluribus differentibus specie: voluntarium huiusmodi est, nam actus procedens à principio intrinseco cum cognitione, prædicatur quidditatiuè de actu qui procedit ex cognitione indifferente, & de eo qui procedit ex cognitione necessitante. Primum illud est voluntarium liberum: alterum autem est voluntarium necessarium, ergo voluntarium prædicatur quidditatiuè de voluntario necessario, & libero.

Ad primam Resp. negando quod sponte agere non sit aliud quàm liberè agere, quod sæpè damnat insania Augustinus præsertim lib. de gratia & libero arbitrio cap. 2. & seq. Cum ergo dixit liberum esse quod si volumus est, si nolimus non est, significauit apertè voluntatem tunc esse liberam quando est indifferens ad volendum & nolendum, id est non præcisè quia vult, nam amens etiam vult, sed quia tunc quando vult, potest non velle.

Ad

Concupiscentia quid significet.

Rationes dubitandi.

Passio auget voluntarium, minuit liberum.

Quid significet illa diuisio.

Difficultates in expositione.

Assertio bimestris.

Probatum veritas huius diuisionis.

Est diuisio generis in species.

Ad secundam Resp. cognitionem intrinsecam non esse actui, vt actus est, sed vt voluntarius est, quia voluntarium est illud, quod procedit ab intrinseco cum cognitione. Itaq; necessarium & liberum, non sunt nisi accidentia ipsius actus, sed duæ sunt species essentialis illius vt est voluntarius: sicut album, & nigrum duæ sunt species parietis vt colorati, quamuis accidentia sint parietis vt paries est.

Ad tertiam Resp. voluntarium necessarium aliquando esse perfectius voluntario libero, aliquando esse imperfectius. Nam amor beatificus est perfectior quam amor viæ. Contra verò voluntarium in homine quod est liberum, perfectius est voluntario brutorum: generalis ergo doctrina esse potest, quod quoties necessitas actus, prouenit ex perfectione cognitionis & obiecti quod est omne bonum, tunc necessarium est perfectius libero quia magis procedit ex cognitione. Quando autem necessitas prouenit solum ex imperfectione cognitionis, & obiecti quod non est summum bonum, vt in brutis, & amentibus, tunc liberum est perfectius quam necessarium.

§. II.

Secunda Voluntarij diuisio in formale, ac virtuale.

Quid significet illa diuisio. **I**n hac diuisione sumitur voluntarium pro re volitum, est enim voluntarium per modum obiecti, si enim sit in se ipso volitum, appellatur voluntarium formale, si sit volitum in sua causa dicitur virtuale, id est illud cuius causa volita est. V. g. inebriatur aliquis sciens sequiturum ex ea ebrietate homicidium, formaliter vult ebrietatem, virtualiter autem homicidium. Difficultas igitur est, vtrum positio effectus voluntaria sit, cuius volita est causa.

Quam eam impugnet. **R**atio autem dubitandi primò est, quia si voluntaria esset positio effectus cuius causa volita est, Deus diceretur velle omnia peccata nostra, quia posuit in nobis appetitum sensitiuum, ex quo plurima sequuntur, imò ferè omnia peccata.

Secundò, si voluntaria est positio effectus qui sequitur ex actu positio, erit etiam voluntarius effectus qui sequitur omissionem liberè positam, consequens est absurdum, quia voluntaria essent Deo peccata hominum, quæ Deus posset impedire, nec tamen impedit.

Tertiò, si voluntas causæ sufficit vt censeatur voluntarius effectus, nunquam excusaretur à peccato volendo causam, ex qua sequeretur effectus malus, v. gr. motus aliquis appetitus inordinatus; falsum est illud consequens, quia sic nemo posset licitè facere aliquid ex quo prauidet sequituram delectationem aliquam in sensu, verbi gratià, qui equitando, vel legendo librum aliquem necessarium, vel audiendo confessiones mulierum, vel scribendo libros experiretur se prouocari ad pollutionem, teneretur omittere illa omnia charitatis opera, quod esse falsum asseritur communiter à Theologis.

Quartò, si voluntas causæ sufficeret ad voluntarium sequeretur hominem ebrium tunc peccare quando blasphemat in ebrietate; hoc falsum est, quia sine libertate sit talis blasphemia. Denique sequeretur eum qui ex longa consuetudine blasphemias aut periurias effundit tunc peccare quando blasphemat, aut peierat.

Assertio affirmans. **D**ico secundò, benè diuiditur voluntarium in formale, quod in se voluntarium est, ac virtuale quod est voluntarium in alio. Vt autem aliquis effectus non solum physicè, sed moraliter etiam voluntarius sit in causa, requiritur vt effectus ille non per accidens tantum, sed etiam per se sequatur ex tali cau-

sa, vel ex directà intentione operantis, vel certè vt obligemur non ponere talem causam, ne talis sequatur effectus. Ita censent communiter Doctores citati à Vasque disp. 108. c. 3. Sanche l. 1. c. 1. in Decalogum.

Ratio est, quia voluntarium moraliter, illud appellatur, quod ita est voluntarium vt imputetur ad culpam, aut ad laudem, sed nunquam effectus imputatur ad culpam si sit volitus in causa ex qua effectus sequitur tantum per accidens præter intentionem & sine obligatione vitandi talem causam, alioqui Deo imputarentur peccata nostra quia dedit nobis appetitum ex quo illa sequuntur, & quia non impedit illa quæ tamen posset impedire. Deinde teneremur multa ommittere opera charitatis, quæ non possent exerceri à nobis sine peccato, vt constabit amplius ex tractatu de peccatis, vbi afferentur regulæ quibus discerni possit quandonam sit peccatum velle causam ex qua sequatur effectus aliquis malus, præsertim delectatio aliqua illicita & motus appetitus sensitiui.

Ad primam Resp. appetitum in nobis esse causam solum per accidens peccatorum, idèque dici non posse quod Deus causa sit moralis peccatorum quæ præter eius intentionem sequuntur ex inordinatione appetitus.

Ad secundam Resp. illum effectum qui sequitur ex omissione liberè posità, esse aliquando voluntarium physicè simul & moraliter, aliquando physicè duntaxat esse voluntarium, non autem moraliter, si enim possis & tenearis non ommittere id ex quo sequitur effectus, tunc effectus sequens omissionem est voluntarius tùm physicè tùm moraliter, verbi gratià, vides incendi domum cui potes & tenèris succurrere combustio illa voluntaria tibi est tùm physicè tùm moraliter, si verò non tenearis tunc effectus moraliter non est voluntarius, sed physicè tantum, quàm ob causam Deo peccata permittenti physicè quidem voluntaria sunt peccata nostra, non sunt voluntaria moraliter, quia Deus non tenetur illa impedire.

Ad tertiam Resp. neminem excusari à peccato qui ponit causam ex qua per se sequitur effectus malus: aliquando autem excusari à peccato eum, qui ponit causam, ex qua per accidens, & præter intentionem sequitur effectus prohibitus quod exponetur latius in materia de peccatis.

Ad quartam Resp. illum qui dat liberè causam ex qua necessariò sequitur effectus malus, tunc duntaxat peccare quando ponit liberè talem causam vt dicitur postea. Ille qui ex praua consuetudine blasphemat peccauit duntaxat quando animaduertit se per quotidianas blasphemias contrahere habitum & consuetudinem blasphemie, non peccat autem quando blasphemat indeliberatè. Vnde hanc consuetudinem tenemur deponere, quantum fieri potest per actus omnino contrarios: sed hæc postea. Tantum addo nunc, quod vbi consuetudo illa retractata est nunquam deinceps periuria illa & blasphemie imputari possunt ad culpam.

§. III.

Tertia Voluntarij diuisio in Directum, & Indirectum.

Voluntarium directum siue positium appellatur actus positius causatus à voluntate cognoscente singula, verbi gratià cum aliquis vult expressè motus illicitos appetitus: voluntarium indirectum siue negatiuum & interpretatiuum est actus quem voluntas non impedit tunc cum potest, & tenetur eum impedire, verbi gratià, quando negatiuè se habet circa motus insurgentes contra rationem, ita vt positiuè quidem illos non causet neque in illos consentiat,

sentiat, non reprimat tamen eos ut posset, sed eos patiatur habens plenam eorum aduertentiam.

De hoc indirecto voluntario grauis est inter Theologos controuersia, utrum illi motus quos voluntas eo modo patitur sint verè voluntarij & peccata mortalia: an verò voluntas sine peccato saltem graui possit illos pati, modò tamen absit periculum consensus, quod ut vides omnino spectat ad materiam de peccatis, nunc ergo de sola disputo ratione voluntarij.

Tria illam
impugnât.

Ratio enim dubitandi primò est, quia illi motus quos voluntas non reprimat non possunt dici voluntarij, si non sint à principio intrinseco cognoscente singula, sed ij motus quos patitur duntaxat voluntas, non autem causat non sunt à principio intrinseco cognoscente, ut patet, ergo illi motus non sunt voluntarij.

Secundò, si motus illi sunt voluntarij quando voluntas illos non reprimat peccat mortaliter voluntas quando illos non reprimat, consequens non est verum, quia tunc voluntas, vel peccat peccato omissionis, vel peccato commissionis, non primum quia illi motus sunt aliquid posituum difforme rationi, ergo sunt peccata commissionis, non peccata omissionis: non secundum quia voluntas ideo tantum tunc peccat, quia omittit reprimere illos motus, quos tenetur reprimere, ubi non est malitia nisi omissionis.

Tertiò, difficillimum erit cuilibet abstinere ab omni peccato mortali, quia sæpè post plenam rationis aduertentiam perseverant huiusmodi motus in appetitu, voluntate non consentiente, sed negligenter duntaxat se habente circa illorum repressionem: nemo tamen hoc damnat mortalis peccati, ut reuera deberet damnari, quia si voluntas potest tenetur statim reprimere hos motus,

Affectio
affirmati-
ua.

Dico tertiò, voluntarium indirectum & interpretatiuum est verè ac propriè voluntarium, ideoque motus appetitus quos voluntas non reprimat quando potest mortalia peccata sunt: ita communius tradunt Doctores cum Vasque, *disput. 108. Sanchetib. 1. cap. 1.* ubi contrariam sententiam quamvis existimer esse veram metaphysicè, istam tamen practicè putat esse omnino certam.

Eius pro-
batio.

Ratio est, quia tunc voluntas voluntarium exercet & libertatem, quoties veram habens cognitionem non elicit actum quem potest & tenetur elicere, potestas enim voluntatis est ad agendum & ad non agendum cum sit libertas contradictionis, quæ est ad opposita contradictoriè: sed quando voluntas non reprimat motus quos potest & tenetur reprimere, non elicit actum quem potest elicere, ergo voluntarium illud indirectum est verum, & proprium voluntarium. Deinde si ea negatio actus non esset voluntaria: non peccaret voluntas tunc quando motus illos non reprimat etiam quando adest periculum consensus, tunc enim motus illi non sunt magis voluntarij quàm quando non adest tale periculum, sed tunc omnino peccare voluntatem certum est apud omnes, ergo illi motus sunt verè voluntarij etiam quando abest periculum consensus, ac proinde vera sunt peccata mortalia, ut constabit ex tractatu de peccatis.

Responsio
ad opposi-
ta.

Ad primam Resp. voluntarium indirectum esse interpretatiuè ac negatiuè à principio intrinseco cognoscente singula, non est autem necesse ad voluntarium ut sit expressè ac positiuè à principio intrinseco: voluntas enim libera est tùm agendo tùm non agendo, ideoque motus illi appetitus quos patitur quando potest illos reprimere, voluntarij reuera sunt, non solum physicè, sed etiam moraliter.

Ad secundam Resp. motus illos esse peccata commissionis ut docebitur suo loco.

Ad tertiam Resp. voluntatem non peccare semper mortaliter quoties perseverant aliquandiu nec reprimuntur motus illi appetitus. Primò enim si non plenè aduertatur eorum malitia non peccatur mortaliter. Secundò, etiam si plenè aduertatur, veniale tamen duntaxat peccatum erit si adsit tantum negligens in illis reprimendis tepiditas, id est si non tam citò, & tanto cum ardore reprimantur; tunc enim in hominibus præsertim timoratis, videtur esse solum negligentia, non plenus consensus, sine quo peccatum nunquam est mortale. Imò quia non subicitur voluntati appetitus despoticè, fieri potest ut sine peccato vilo perseverent illi motus in appetitu, quia voluntas conatur reprimere illos nec potest.

SECTIO III.

Quinam Actus elicit à voluntate sint voluntarij.

S. Thom. à quæst. 8.

Constat ex his quæ dicta sunt hæcenus, in quo posita propriè sit ratio actus voluntarij, & inuoluntarij: nunc videndum est quibus actibus voluntatis reperiri possit ratio illa propria quod traditur fusè à S. Thoma à quæst. 8. ad 42. Vbi primum disputat de actibus voluntatis, qui sunt hominis proprij, neque in brutis reperiri possunt, deinde verò de iis quos communes homo habet cum brutis eo quod utriusque appetitus sint rationalis & sensitui, vulgòque appellantur passionibus quarum omnis tractatione, quæ plenè in morali tradita est circa proprios hominis actus immoror, & primum circa eos quos voluntas elicit, deinde circa eos quos imperat ubi dicenda videntur quatuor, Primò quinam sint illi actus, Secundò quidditas & ratio illorum propria. Tertiò quænam cognitio intellectus illis præluceat. Quartò quænam sit inter illos distinctio.

S. I.

Quinam sint actus voluntatis proprij hominis.

Certum est primò, in eo differre actus voluntatis homini proprios ab iis quos dixi communes esse homini cum brutis, & sunt propriè passionibus, quòd passionibus sequantur apprehensionem obiecti pro ut bonum vel malum est: actus autem humanæ voluntatis proprij sequantur apprehensionem obiecti, pro ut habet formaliter rationem finis & mediorum, id est pro ut est amabile propter se, vel pro ut est amabile propter aliud. Nam licet bruta materialiter agant propter finem, formaliter tamen propter illum non agunt, cum non cognoscant propriam rationem finis, & mediorum, non enim cognoscunt finem esse dignum ut propter ipsum amentur cætera.

Certum est secundò contra Scotum, Aureolum, & Salam nullum esse posse actum humanæ voluntatis, qui non versetur aliquo modo circa finem & media, sumpta saltem materialiter.

Ratio est quam habent Suares & Vasques, quia inter bonum amabile propter se, & non propter aliud, & amabile propter aliud, non videtur dari medium, ergo quidquid voluntas amat est amabile, vel propter se, vel propter aliud. Addebam tamen materialiter sumpta, quia complacentia simplex, & omnes actus voluntatis inefficaces feruntur in bonum absolute, præscindendo ab eo quod illud sit amabile propter se, vel propter aliud, ideoque non feruntur formaliter in finem aut media.

Certum est tertiò, istos actus necessariò reperiri semper in illo progressu voluntatis quo ad opus tendit: primum est cognitio prima boni voluntatem alligantis,

Actus vo-
luntatis
proprii ho-
minis.

Omnes
actus vo-
luntarij
versantur
circa finem
vel circa
media.

Quinam
sunt illi
actus.